

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 12 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda och 11 § i lagen om allmänna språkexamina

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) och lagen om allmänna språkexamina (964/2004) ändras. Genom propositionen genomförs föresatsen i regeringsprogrammet för statsminister Orpo om att regeringen ska införa avgiftsfrihet för de språkexamina som bevisar kunskaper i finska och svenska och som utgör ett krav för statsförvaltningens personal.

Vidare föreslås det att avläggande av språkexamen inom statsförvaltningen samt allmän språkexamen på högsta nivå i finska och svenska ska bli avgiftsfria.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2024.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
2.1 De språkkunskaper som krävs av personalen inom statsförvaltningen	3
2.2 Språkexamina för statsförvaltningen.....	5
2.3 Allmänna språkexamina.....	6
2.4 Förhållandet mellan avgifterna för språkexamina och lagen om grunderna för avgifter till staten	7
3 Målsättning	8
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	9
4.1 Förslag.....	9
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	9
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	9
4.2.2 Samhälleliga konsekvenser	10
5 Alternativa handlingsvägar och deras konsekvenser	11
6 Remissvar	12
7 Specialmotivering	13
7.1 Lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda.....	13
7.2 Lag om allmänna språkexamina.....	13
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	14
9 Ikraftträdande.....	15
10 Verkställighet och uppföljning	15
11 Förhållande till budgetpropositionen	15
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	16
LAGFÖRSLAG	18
Lag om ändring av 12 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda	18
Lag om ändring av 11 § i lagen om allmänna språkexamina.....	18
PARALLELLEXTER	20
Lag om ändring av 12 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda	20
Lag om ändring av 11 § i lagen om allmänna språkexamina.....	20

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering ska regeringen införa avgiftsfrihet för de språkexamina som bevisar kunskaper i finska och svenska och som utgör ett krav för statsförvaltningens personal. I regeringens budgetproposition för 2024 föreslås det att språkexamen för statsförvaltningen, dvs. det så kallade ”stora språkprovet”, ska bli avgiftsfritt. Det handlar om den högsta nivån i två examina. Det är dels språkexamen för statsförvaltningen samt allmän språkexamen i finska eller svenska, där den högsta nivån enligt lagstiftningen jämföras med nivån för utmärkta kunskaper i språkexamen för statsförvaltningen. Avgiftsfriheten förutsätter ändringar i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) och i lagen om allmänna språkexamina (964/2004), eftersom det för närvarande föreskrivs om avgifter för språkexamina i båda lagarna.

I [nationalspråksstrategin](#), som godkändes som statsrådets principbeslut i december 2021, konstateras det att svenska språket håller på att bli ett försvinnande språk inom förvaltningen. Bland de åtgärder som ingår i nationalspråksstrategin anges bland annat att möjligheten att avlägga språkexamina som gäller utmärkta kunskaper i finska och svenska som en del av universitetsstudierna granskas, samt att möjligheten att sänka priset på språkexamina som gäller utmärkta kunskaper i finska och svenska granskas. Enligt regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering främjas de språkliga rättigheterna genom att genomförandet av de åtgärder som anges i nationalspråksstrategin och det språkpolitiska programmet fortsätter (s. 204).

1.2 Beredning

Beredningen av propositionen har utförts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med justitieministeriet. Inledningsvis har också finansministeriet hörts om hur de ändringar som krävs förhåller sig till lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Under beredningen har man dessutom kontaktat olika tjänstemän vid Utbildningsstyrelsen och hört dem i frågor som väckts under beredningens gång.

Utkastet till regeringsproposition har varit på remiss mellan den 1.11. och den 15.11.2023. Utlåtanden om utkastet till proposition har begärts av finansministeriet, Utbildningsstyrelsen, Centret för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet och Svenska Finlands folkting. Därtill har även andra som använder sig av tjänsten utlåtande.fi haft möjlighet att yttra sig om utkastet. Utlåtandena och ett sammandrag av dem kan läsas på projektets webbplats.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM031:00/2023>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 De språkkunskaper som krävs av personalen inom statsförvaltningen

Bestämmelser om behörighetsvillkoren som gäller statsanställdas kunskaper i finska och svenska finns i 6 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003, nedan *språkkunskapslagen*). Enligt paragrafen krävs det vid tvåspråkiga myndigheter, om behörighetsvillkor för en statlig anställning enligt lag eller förordning är högskoleexamen, utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens

ämbetsdistrikt samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i det andra språket. Vid en enspråkig myndighet krävs utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i myndighetens språk samt nöjaktig förmåga att förstå det andra språket. Bestämmelser om behörighetsvillkoren gällande språkkunskaper finns dessutom i vissa andra lagar och förordningar.

I statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (481/2003, nedan *språkkunskapsförordningen*) föreskrivs det om språkkunskaper som visas i samband med studier. Enligt 15 § i förordningen fordras inte examen som visar utmärkt förmåga att använda finska eller svenska i tal och skrift av den som på detta språk 1) har fått sin skolutbildning enligt 20 § och avlagt mogenhetsprov i högskola, 2) har avlagt studentexamen med minst vitsordet magna cum laude approbatur i provet i detta språk som modersmål, eller 3) har avlagt studentexamen med minst vitsordet eximia cum laude approbatur i finska respektive svenska som andra språk. Enligt 16 och 17 § i förordningen kan goda eller nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska visas förutom på skolbildningsspråket eller studentexamen även med mogenhetsprov som avlagts vid högskola eller med språkprov eller språkstudier i det andra inhemska språket som ingår i högskoleexamen.

För närvarande förutsätts de anställda vid de flesta statliga myndigheter med stöd av 6 § i lagen om språkkunskaper ha utmärkta kunskaper i finska och nöjaktiga kunskaper i svenska. Därmed måste de som fått sin utbildning på svenska visa sina språkkunskaper genom ett separat avgiftsbelagt prov när de söker sig till sådana tjänster. Detsamma gäller bland annat personer som har slutfört sina studier utomlands. Däremot kan de som söker till sådana tjänster och som har fått sin utbildning på finska genom sina universitetsstudier visa att de har behövliga kunskaper i svenska (nöjaktiga eller goda kunskaper).

Ett av målen för nationalspråksstrategin, som har godkänts som statsrådets principbeslut, är att båda nationalspråken används aktivt inom den offentliga förvaltningen. En utmaning är också det faktum att svenska språket håller på att bli ett försvinnande språk inom förvaltningen och att andelen svenskspråkiga inom statsförvaltningen inte motsvarar andelen svenskspråkiga av hela befolkningen. En minskad användning av svenskan och försämrade kunskaper i svenska språket inom förvaltningen inverkar direkt på vilken språklig service myndigheterna kan ge de svenskspråkiga. Svagare kunskaper i svenska inom förvaltningen kan leda till situationer där enskilda svenskspråkiga personer ger upp sin rätt att använda sig av sitt modersmål i kontakter med myndigheter. (Nationalspråksstrategin, Kansalliskielistrategia: Statsrådets principbeslut, Valtioneuvoston periaatepäätös Statsrådets publikationer 2021:87, s. 53).

Justitieministeriet har gjort en utredning om språkkunskaperna hos personalen vid statliga myndigheter (Järvi, Julianna; Tammenmaa, Corinna; Jokinen, Jasmiina: Utredning om språkkunskaper vid statliga myndigheter. Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2023:22). Av utredningen framgår bland annat att 94,7 procent av de statsanställda hade finska som modersmål och cirka 3,7 procent svenska som modersmål. Andelen personer med något annat språk som modersmål var 1,6%. Andelen svenskspråkiga som arbetar inom staten motsvarar inte andelen svenskspråkiga av hela befolkningen, som är cirka 5,2 procent. På motsvarande sätt är andelen finskspråkiga av personalen inom statsförvaltningen större än andelen finskspråkiga av hela landets befolkning (85,9%) (Statistikcentralen, befolkningsstrukturen, hämtas den 3 april 2023. Tillgänglig på https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_sv.html#befolkning-efter-harkomst-sprak).

I nationalspråksstrategin (s. 54–55) anges att något som också har påverkat att kunskaperna i svenska inom förvaltningen har försämrats är de administrativa reformer som har lett till att alla statliga myndigheters majoritetsspråk är finska. Reformerna har lett till en situation där behörighetskravet för tjänster i regel är utmärkta kunskaper i finska och nöjaktiga kunskaper i

svenska. Personer som fått sin utbildning på svenska måste när de söker offentliga tjänster styrka sina kunskaper i finska genom en separat examen som kostar 454 euro. På personer med finskspråkig utbildning ställs inget motsvarande krav om att avlägga en separat språkexamen, eftersom de kan styrka de i statsförvaltningen behövliga nöjaktiga kunskaperna i svenska genom sina universitetsstudier. Kravet på att avlägga en separat examen, samt examens svårighetsgrad och kostnad för den, försätter finskspråkiga och svenskspråkiga i en ojämlig ställning. Detta kan leda till att personer som har svenska som modersmål inte söker sig till den offentliga förvaltningens tjänster. En särskild risk är att avläggande av språkexamen utgör ett hinder för unga svenskspråkiga personer i början av karriären att söka sig till statsförvaltningen.

2.2 Språkexamina för statsförvaltningen

Språkexamina för statsförvaltningen är det examenssystem för styrkande av kunskaper i finska och svenska som föreskrivs i språkkunskapslagen. Examen ordnas särskilt för vardera språket. Enligt 10 § kan examinanden genom examen visa utmärkta, goda eller nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska. I språkkunskapsförordningen föreskrivs det att examinanden genom språkexamina kan visa förmåga att använda finska eller svenska i tal, i skrift och att förstå finska eller svenska på samtliga kunskapsnivåer. Delområdena inom examina kan avläggas på samma gång eller var för sig.

Bestämmelser om avgifterna för språkexamina för statsförvaltningen finns i 12 § i språkkunskapslagen. Enligt paragrafen tas för deltagande i språkexamen som språkexamensnämnderna anordnar och för nämndernas beslut samt för examina som examinatorerna anordnar ut en avgift såsom offentligrättslig betalning enligt lagen om grunderna för avgifter till staten. Enligt 7 § i förordningen om språkkunskaper ska en examen som gäller utmärkta språkkunskaper avläggas inför examensnämnden. Övriga examina avläggs inför en examinator som förordnats av Utbildningsstyrelsen. Närmare bestämmelser om avgifternas storlek finns i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer (1371/2021). I 1 § 1 mom. 10 punkten i den förordningen föreskrivs det om en fast avgift för deltagande i en språkexamen. Avgiften för deltagande i en språkexamen som avläggs inför examensnämnden, dvs. en examen som gäller utmärkta språkkunskaper, är 227 euro per examen. Avgiften för övriga examensprestationer, dvs. avgift för deltagande i en examen som gäller kunskaper på övriga nivåer, är 114 euro per examen. År 2023 kostar en språkexamen på den kunskapsnivå som är ett behörighetsvillkor för statliga tjänster således 454 euro, om examen som gäller förmåga att använda språket i tal och examen som gäller förmåga att använda språket i skrift avläggs samtidigt. Om proven avläggs var för sig är priset 227 euro per examen. Examinationsavgiften för goda och nöjaktiga språkkunskaper är 228 euro, om examina för att använda finska eller svenska i tal och skrift avläggs samtidigt. Examina visar också examinandens förmåga att förstå finska eller svenska på motsvarande nivå. Om examina avläggs separat kostar varje examen på nivån för goda eller tillfredsställande kunskaper (examen som gäller förmåga att använda finska eller svenska i tal, examen som gäller förmåga att använda finska eller svenska i skrift eller examen som gäller förmåga att förstå finska eller svenska) 114 euro.?

I 14 § i språkkunskapslagen föreskrivs dessutom att språkexamensnämnderna utan att anordna språkexamen för statsförvaltningen på ansökan kan utfärda intyg om utmärkta kunskaper i finska eller svenska till den som enligt godtagbar utredning genom tidigare verksamhet har visat sig ha de språkkunskaper som krävs. Dessutom kan språkexamensnämnderna besluta om jämförelse av språkstudier utomlands med språkexamen för statsförvaltningen. I undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer föreskrivs att avgiften för i ett 14 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda avsett intyg om motsvarande språkkunskaper är 227 euro. Enligt

uppgifter från Utbildningsstyrelsen inlämnas några sådana ansökningar om intyg till språkexaminensnämnderna inom loppet av cirka fem år. Det är dock svårt att utfärda ett sådant intyg på basis av tidigare verksamhet, eftersom den sökande inte visar en sådan förmåga att använda sig av finska eller svenska i tal i samband med ansökan på samma sätt som i samband med en språkexamen.

2.3 Allmänna språkexamina

De kunskaper i finska och svenska som visas genom språkexamina för statsförvaltningen jämförs med kunskaper på samma nivå som visas genom allmänna språkexamina. I 13 § i språkkunskapsförordningen föreskrivs att nivå 6 i olika språkkunskapsområden i delprov i en allmän språkexamen motsvarar utmärkt förmåga att använda språket i en språkexamen för statsförvaltningen, nivåerna 4 och 5 i samma delprov motsvarar god förmåga och nivå 3 i provet motsvarar nöjaktig förmåga. Enligt 6 § i lagen om allmänna språkexamina ordnas allmänna språkexamina på grundnivå, mellannivå och högsta nivå. Språkkunskaperna bedöms enligt en sexgradig nivåskala. Kunskapsnivåerna ett och två motsvarar examen på grundnivå, kunskapsnivåerna tre och fyra examen på mellannivå och kunskapsnivåerna fem och sex examen på högsta nivå. Den allmänna språkexamen består således av tre examensnivåer (grundnivå, mellannivå och högsta nivå) och sex kunskapsnivåer (1–6). Språkkunskaperna på den högsta nivån bedöms vara antingen på nivå 5 eller 6, där endast nivå 6 motsvarar utmärkta kunskaper i statsförvaltningens språkexamen. Kunskapsnivåerna 5 och 6 testas med ett och samma testpaket, så att prestationerna i delproven bedöms vara på kunskapsnivå 5 eller 6. Examensintyget kan innehålla vissa delprov som bedöms vara på nivå 5 och andra på nivå 6.

I allmänna språkexamina testas den kommunikativa och funktionella allmänna språkfärdigheten i praktiska vardagssituationer där en vuxen språkanvändare blir tvungen att tala, skriva, lyssna på eller läsa ett främmande språk. Deltagande i proven förutsätter inga specialspråkkunskaper på något område. Det ordnas allmänna språkexamina i nio språk. Sedan juni 2003 har det språk och den nivå som varit klart populärast varit finska på mellannivå, eftersom medborgarskapslagen (359/2003), som trädde i kraft det året, fastställde avläggande av allmän språkexamen på kunskapsnivå tre som ett sätt för att visa de språkkunskaper som krävs för att få finskt medborgarskap. Enligt 17 § i medborgarskapslagen kan språkkunskapsvillkoret för medborgarskap på motsvarande sätt också visas till exempel genom avläggande av språkexamen för statsförvaltningen med nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift.

I 4 § i lagen om allmänna språkexamina föreskrivs om anordnande av allmänna språkexamina. Enligt paragrafen avtalar Utbildningsstyrelsen om anordnande av allmänna språkexamina för en viss tid av högst fem år i sänder. Avtal kan ingås med 1) högskolor samt statliga ämbetsverk och inrättningar, 2) sådana utbildningsanordnare eller huvudmän för läroanstalter som har tillstånd att ordna utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning, tillstånd att ordna utbildning enligt gymnasielagen, tillstånd att ordna examina och utbildning enligt lagen om yrkesutbildning eller tillstånd att driva läroanstalt enligt lagen om fritt bildningsarbete, 3) en kommun eller samkommun i egenskap av anordnare av grundläggande utbildning, 4) andra än i 1–3 punkten avsedda registrerade samfund eller stiftelser som har tillräcklig sakkunskap. Utbildningsstyrelsen administrerar systemet med allmänna språkexamina genom att svara för examenssystemet samt utvecklandet och övervakningen av det. I anslutning till Utbildningsstyrelsen finns en kommission för allmänna språkexamina. Utbildningsstyrelsen har ett avtal med Centret för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet, genom vilket centret bland annat svarar för utvecklingen av innehållet i examina, utarbetandet och utvärderingen av provuppgifter samt för utbildningen av personer som deltar i examensverksamheten (bedömare, utformare av proven och intervjuare). Allmänna språkexamina ordnas vid vuxenläroanstalter med vilka Utbildningsstyrelsen har ett avtal. Alla anordnare av allmänna språkexamina ordnar inte examina på högsta

nivå. Det finns 20 anordnare som ordnar examen i finska på högsta nivå och 14 som ordnar motsvarande examen på svenska. Det finns uppskattningsvis 10-20 platser för deltagande i ett provtillfälle per examensarrangör.

Även den allmänna språkexamen är avgiftsbelagd, vilket föreskrivs i 11 § i lagen om allmänna språkexamina. Enligt den paragrafen tar Utbildningsstyrelsen ut en examensavgift av dem som anmält sig till examen. Bestämmelser om beloppet på examensavgiften på olika kunskapsnivåer utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som bestäms om avgifter för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten. Enligt 11 § 2 mom. återbetalas examensavgiften till den som anmält sig till examen, om personen är förhindrad att delta i examen på grund av sjukdom eller något annat därmed jämförbart särskilt vägande skäl, och personen inte heller kan delta i följande examenstillfälle. Avgiften återbetalas inte om examensanordnaren inte informerats om examinandens förhinder före examenstillfället. Ansökan om återbetalning ska göras hos Utbildningsstyrelsen inom två veckor från examensdagen.

Liksom ifråga om språkexamen för statsförvaltningen anges avgiftens belopp för allmän språkexamen i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer. I fråga om allmän språkexamen anges i 2 § 1 mom. 12 punkten i den förordningen om en fast avgift till ett lägre belopp än självkostnadsvärdet på grund av utbildningsverksamhet. Examensavgiften för en examen på grundnivå är 135 euro, för en examen på mellannivå 155 euro och för en examen på högsta nivå 195 euro. I 11 punkten föreskrivs därtill om den granskningsavgift som avses i 13 § 2 mom. i lagen om allmänna språkexamina, 50 euro i avgift, som dock återbetalas om begäran godkänns. Denna granskningsavgift hänför sig till en tidigare men redan ändrad bestämmelse i 13 § 2 mom., där det föreskrevs om möjligheten att hos kommissionen för allmänna språkexamina begära en granskning av bedömningen av en examensprestation. Numera finns en motsvarande bestämmelse i 13 § 3 mom., där det föreskrivs om möjligheten att hos kommissionen för allmänna språkexamina begära omprövning i fråga om ett beslut som gäller bedömningen av en examensprestation.

2.4 Förhållandet mellan avgifterna för språkexamina och lagen om grunderna för avgifter till staten

Enligt både språkkunskapslagen och lagen om allmänna språkexamina tas avgifter ut för språkexamina i enlighet med lagen om grunderna för avgifter till staten. Också storleken på avgifterna för språkexamina i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer bestäms utifrån lagen om grunderna för avgifter till staten. Intäkterna från avgifterna för vardera examen används för administrationen av respektive provsystem, bland annat för arvoden till bedömare och för att utveckla systemet.

Syftet med lagen om grunderna för avgifter till staten har varit att definiera de allmänna grunder för avgifter som förutsätts i 62 § i den dåvarande regeringsformen (1077/91). Numera ingår motsvarande bestämmelse i 12 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilken bestämmelser om avgifter samt de allmänna grunderna för storleken av avgifter för de statliga myndigheternas tjänsteåtgärder, tjänster och övriga verksamhet ska utfärdas genom lag. Enligt regeringens proposition med förslag till lag om grunderna för avgifter till staten (RP 176/1991 rd, s. 3 och 15) är lagen avsedd som en allmän lag enligt vilken så många myndigheter som möjligt kan bestämma om sina avgifter och prissätta sina prestationer. Enligt den propositionen är det dock alltid möjligt att föreskriva annorlunda, om de allmänna grunderna i lagen om grunderna för avgifter till staten inte lämpar sig för en viss form av statlig verksamhet. I 2 § i den lagen finns följande bestämmelser om lagens förhållande till andra bestämmelser: om det i någon annan lag eller med stöd

av ett bemyndigande i någon annan lag utfärdas stadganden som avviker från denna lag, ska de tillämpas i stället. I regeringens proposition (s. 15) preciseras det att lagen om grunderna för avgifter till staten är av sekundär karaktär, dvs. att den inte ska tillämpas om det i någon annan lag eller med stöd av någon annan lag föreskrivs eller bestäms om någon omständighet som hänför sig till en avgift eller ett pris som lagen gäller.

I 6 § i lagen om grunderna för avgifter till staten föreskrivs om grunderna för fastställande av avgifterna för offentligrättsliga prestationer. Enligt paragrafens 1 mom. ska storleken på den avgift som staten uppbär för en offentligrättslig prestation motsvara beloppet av statens totalkostnader för prestationen (självkostnadsvärde). I motiveringen till bestämmelsen (RP 176/1991 rd, s. 16) konstateras det att självkostnadsvärdet dock inte alltid kan anses som den riktiga grunden eller som den enda grunden för att bestämma en avgifts storlek. I sådana fall bör genom en separat lag som gäller prestationen föreskrivas om en eller flera andra grunder.

I 6 § 3 mom. i lagen om grunderna för avgifter till staten föreskrivs det om undantag från avgifter enligt självkostnadsvärdet: Det får bestämmas att en avgift allmänt uppbärs till ett lägre belopp än prestationens självkostnadsvärde eller att avgift inte alls ska uppbäras, om det finns grundad anledning till detta av orsaker som hänför sig till hälso- och sjukvård, andra sociala ändamål, rättsvård, miljövård, utbildningsverksamhet eller allmän kulturverksamhet eller av orsaker som kan jämföras med dessa. Av särskilda skäl får det bestämmas att en avgift inte alls ska uppbäras av en viss grupp eller att den ska uppbäras till ett lägre belopp än prestationens självkostnadsvärde. I undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer är avgifterna för allmän språkexamen för närvarande därmed lägre än självkostnadsvärdet på grund av utbildningsverksamhet.

Eftersom både språkexamen för statsförvaltningen och allmänna språkexamina i nuläget är avgiftsbelagda på alla nivåer och avgifternas storlek baserar sig på lagen om grunderna för avgifter till staten, förutsätter genomförandet av föresatserna i regeringsprogrammet och regeringens budgetproposition ändringar i lagstiftningen. Enligt de synpunkter finansministeriet framfört behöver varken lagen om grunderna för avgifter till staten eller förordningen om grunderna för avgifter till staten ändras av den orsaken, utan de ändringar som behövs bör företas i språkkunskapslagen och lagen om allmänna språkexamina. Därtill förutsätter genomförandet av föresatserna i regeringsprogrammet och budgetpropositionen ändringar i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer. Emellertid ska det enligt 81 § 2 mom. i grundlagen föreskrivas på lagnivå om de allmänna grunderna för avgifternas storlek, och det räcker därför inte med att ändra förordningen, utan ändringarna måste göras på lagnivå. Den författningsnivå som valts och förhållandet till grundlagen behandlas närmare i avsnitt 12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att främja jämlikheten mellan finsk- och svenskspråkiga personer när de söker sig till statliga tjänster genom att föreskriva om avgiftsfrihet för avläggande av språkexamen för statsförvaltningen som gäller utmärkta språkkunskaper samt den därmed jämförbara högsta nivån i finska och svenska i den allmänna språkexamen. Syftet är att minska hindren för i synnerhet svenskspråkiga att söka sig till statsförvaltningen, eftersom de enligt förslaget avgiftsfritt ska kunna avlägga en examen som styrker utmärkta kunskaper i finska, vilket i regel är ett behörighetsvillkor för tjänster inom statsförvaltningen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 Förslag

I propositionen föreslås det att bestämmelserna om språkexamina för statsförvaltningen och om allmänna språkexamina ändras så att det blir avgiftsfritt att avlägga vardera examen på högsta nivå i finska och i svenska. Det gäller kunskapsnivån för utmärkta kunskaper i språkexamen för statsförvaltningen samt den högsta nivån i finska och i svenska i allmänna språkexamina. Den högsta nivån i allmänna språkexamina omfattar nivåerna 5 och 6, av vilka nivå 6 i lagstiftningen jämföras med nivån för utmärkta kunskaper i språkexamen för statsförvaltningen. Dessutom föreslås det att omprövning av prestationer i en examen i finska eller svenska på högsta nivå i en allmän språkexamen i fortsättningen ska kunna begäras avgiftsfritt, till skillnad från nuläget.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Till följd av de föreslagna ändringarna ska prestationer inom språkexamina för statsförvaltningen samt allmänna språkexamina på högsta nivå i finska och i svenska finansieras med statsmedel i stället för att som för närvarande till stor del ha finansierats med examensavgifter. I regeringens budgetproposition för 2024 föreslås det att språkexamen för statsförvaltningen, dvs. det så kallade ”stora språkprovet”, blir avgiftsfritt. Kostnaderna hänförs till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde under moment 29.01.02. Utbildningsstyrelsens omkostnader.

Enligt uppgifter från Utbildningsstyrelsen uppgick avgifterna för språkexamina för statsförvaltningen som gäller utmärkta kunskaper i finska och i svenska till sammanlagt 17 252 euro 2022, vilket innebär en avgift på 227 euro för cirka 76 examina. Utbildningsstyrelsens totala kostnader för språkexamina för statsförvaltningen är något högre än examensavgifterna, i snitt 275 euro för examen som gäller förmåga att använda finska eller svenska i tal eller examen som gäller förmåga att använda finska eller svenska i skrift. Om både muntlig och skriftlig förmåga avlagts för examen, är både intäkterna och de beräknade kostnaderna dubbelt så stora.

År 2022 uppgick avgifterna för provprestationerna inom allmänna språkexamina som gäller finska och svenska på högsta nivå till 32 370 euro. Av dem avlades 140 i finska språket och 26 i svenska språket. Examensavgiften var 195 euro. Enligt bestämmelserna i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer är examensavgifterna för allmänna språkexamina lägre än självkostnadsvärdet, vilket betyder att även de faktiska kostnaderna för examen är högre än så. Den allmänna språkexamen på högsta nivå omfattar dels kompetensnivå 6, som kan jämföras med nivån för utmärkta kunskaper i språkexamen för statsförvaltningen, men också kompetensnivå 5, som inte är jämförbar med nivån för utmärkta kunskaper i språkexamen för statsförvaltningen. Kunskapsnivåerna 5 och 6 särskiljs inte i statistiken, och inte heller i fråga om avgiftens storlek.

I propositionen föreslås det att avgiftsfriheten också ska gälla begäran om omprövning av examensprestationer som gäller den högsta nivån i finska och svenska i den allmänna språkexamen. För närvarande föreskrivs om en avgift på 50 euro för begäran om omprövning, som dock återbetalas om begäran om omprövning godkänns. Enligt uppgifter från Utbildningsstyrelsen begärdes det år 2022 fyra omprövningar som gällde delprov på högsta nivå i finska och en begäran om omprövning som gällde delprov på högsta nivå i svenska. Antalet begäranden om omprövning i proven på den nivån är således litet, och avgifterna för 2022 uppgår till totalt 250 euro. Beloppet har inte inkluderats i budgeten, men summan motsvarar kostnaderna för enbart 1–2

provprestationer, och antalet provprestationer kan variera lika mycket från ett år till ett annat. Arbetet med omprövningarna utförs vid Utbildningsstyrelsen, Centret för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet och kommissionen för allmänna språkexamina i anslutning till Utbildningsstyrelsen.

Examensavgiften betalas för närvarande då man anmäler sig till examen. Utbildningsstyrelsen har uppskattat att genomförandet av de föreslagna lagändringarna medför ändringar i anmälningssystemen som medför en kostnad av engångsnatur på ca 25 000 euro.

Särskilt i fråga om allmänna språkexamina finns det en risk för nya kostnader på grund av onödiga examensanmälningar. I slutet av 2022 fogades till lagen om allmänna språkexamina en bestämmelse om återbetalning av examensavgiften i situationer där den som anmält sig till examen är förhindrad att delta i examen av särskilt vägande skäl. I regeringens proposition (RP 230/2022 rd, s. 20) framhöll man då att examensanordnarna orsakar extra arbete och kostnader på grund av dem som inte deltar i ett examenstillfälle, trots att de har anmält sig till det. Därmed får den läroanstalt som ordnar examen inte ersättning för allt arbete som utförts för examen. Särskilt de ändringar och annulleringar som gjorts under de sista veckorna före examensdagen medför onödiga utgifter för anordnarna, eftersom tidsplanen och gruppindelningen för examensdagen redan har fastställts och övervakarna har reserverats. Således är kostnaderna för övervakningen desamma, även om flera deltagare uppskjuter eller annullerar sitt deltagande. En person som inte deltar i ett examenstillfälle tar också ofta en plats av någon annan potentiell examinand.

Enligt uppgifter från Utbildningsstyrelsen har den procentuella andelen examina som avläggs i allmänna språkexamina på lägre nivå sjunkit, dvs. det är allt vanligare att man anmäler sig till allmänna språkexamina på en för krävande nivå i förhållande till sina språkkunskaper. I synnerhet är platserna för deltagande i allmän språkexamen i finska på mellannivå ständigt fullbelagda, och därmed föreligger det en risk för att examinander lättare ska börja anmäla sig till den högsta nivån, i synnerhet om den är avgiftsfri. Examen på högsta nivå ordnas inte på lika många ställen som examen på mellannivå, och på högsta nivå använder man sig till exempel av intervjuare i stället för av språkstudier, som på mellannivå. Det finns således färre platser för att delta i examen på den högsta nivån, vilket innebär att eventuella onödiga anmälningar i synnerhet på den nivån kan komma att överbelasta examenssystemet. Detta kan medföra köer och extra arbete och kostnader för examensanordnarna enligt vad som anförts ovan. Enligt uppgifter från Utbildningsstyrelsen kan en digitalisering av allmänna språkexamina underlätta en sådan överbelastning av examenssystemet, men tills vidare avläggs examina med papper och penna.

4.2.2 Samhälleliga konsekvenser

För närvarande förutsätts de anställda vid de flesta statliga myndigheter med stöd av 6 § i lagen om språkkunskaper ha utmärkta kunskaper i finska och nöjaktiga kunskaper i svenska. På grund av bestämmelserna om påvisande av språkkunskaper är det lättare för dem som har avlagt grundskolan och högskoleexamen eller studentexamen på ett visst språk än för andra att visa att de har utmärkta språkkunskaper i det språket. Om språkkunskaperna inte kan påvisas på basis av studier eller annars på det sätt som beskrivs i språkkunskapslagen och i motsvarande förordning, är personen tvungen att delta i språkexamen för statsförvaltningen eller en allmän språkexamen, som vardera är avgiftsbelagda. I synnerhet blir de som fått sin utbildning på svenska tvungna att visa sina språkkunskaper genom ett separat avgiftsbelagt prov när de söker en tjänst inom statsförvaltningen. Detsamma gäller bland annat personer som har slutfört sina studier utomlands. Däremot kan de som söker sådana tjänster och som fått sin utbildning på finska genom sina universitetsstudier visa att de har behövliga kunskaper i svenska (nöjaktiga eller goda kunskaper). Förslaget om avgiftsfrihet för språkexamen för statsförvaltningen som påvisar

utmärkta språkkunskaper kan främja förutsättningarna för personer som fått sin utbildning på svenska att visa att de har de språkkunskaper som behövs, och därmed söka anställning vid statliga myndigheter. I praktiken är det ofta fråga om personer med svenska som modersmål eller tvåspråkiga personer. Dessutom kan den avgiftsfrihet som föreslås främja möjligheterna för personer som fått sin utbildning utomlands att söka sig till statliga tjänster. Ändringen främjar således jämlikheten för dessa personer, särskilt när de söker sig till statliga tjänster.

Ändringen kan öka möjligheterna för svenskspråkiga och andra personer som fått sin utbildning på svenska att söka anställning vid statliga myndigheter. Förslaget är ägnat att förbättra myndigheternas förutsättningar att tillhandahålla service på bägge nationalspråken och främjar tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna.

Inom statsförvaltningen arbetar ungefär lika många kvinnor (49,8%) och män (50,3%), även om könsfördelningen varierar enligt ämbetsverkstyp (Valtion henkilöstökertomus 2021. Valtionkonttorin julkaisuja, Tiedolla johtaminen 01/2021, s. 8). Propositionen bedöms dock inte ha några väsentliga konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män.

5 Alternativa handlingsvägar och deras konsekvenser

Avgifterna för språkexamina har bland annat bedömts försvåra förutsättningarna för svenskspråkiga personer och personer som fått sin utbildning på svenska att söka sådana tjänster inom statsförvaltningen som förutsätter utmärkta kunskaper i finska. För närvarande är de som fått sin utbildning på svenska tvungna att avlägga en avgiftsbelagd språkexamen för att kunna söka en sådan tjänst. Detta kan anses problematiskt med tanke på jämlikheten mellan finsk- och svenskspråkiga personer, och eftersom det ringa antalet svenskspråkig personal inom statsförvaltningen inverkar negativt på myndigheternas förutsättningar att betjäna allmänheten på båda nationalspråken. Om de ändringar som föreslås i denna proposition inte företas gällande avgifterna för språkexamina, förblir situationen problematisk i detta avseende.

Genom propositionen genomförs föresatsen i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering enligt vilken regeringen ska införa avgiftsfrihet för de språkexamina som bevisar kunskaper i finska och svenska och som utgör ett krav för personalen inom statsförvaltningen. I samband med denna proposition har det inte varit möjligt att i större omfattning bedöma behovet av ändringar i språkkunskapslagen eller i lagen om allmänna språkexamina. Under beredningen gjordes dock följande iakttagelser som presenteras nedan, och som kan bedömas närmare längre fram.

Avgiftsfriheten för de språkexamina som krävs av personalen inom statsförvaltningen är också förenad med en föresats i regeringsprogrammet för statsminister Orpo (s. 59) enligt vilken möjligheten att erbjuda dessa examina som en del av högskoleexamen ska utredas. Nedan (s. 90) preciseras möjligheten att avlägga examen som gäller utmärkta kunskaper i finska respektive svenska som en del av universitetsstudierna. Denna möjlighet kan utredas separat längre fram.

Enligt det förslaget ska deltagande i och intyg om språkexamen för statsförvaltningen som visar att examinandan har goda eller nöjaktiga språkkunskaper fortsättningsvis vara avgiftsbelagda. Ett alternativ vore att föreskriva att också dessa är avgiftsfria. Detta skulle dock medföra större kostnader än den föreslagna lösningen. Dessutom är avgifterna för dessa examina inte förenade med motsvarande utmaningar i fråga om jämlikhetsaspekter som avgifterna för examina som gäller utmärkta språkkunskaper. Goda eller nöjaktiga språkkunskaper i finska eller svenska kan, i motsats till utmärkta kunskaper, visas i samband med högskolestudier. Kraven på språkkunskaper gäller i hög grad sådana tjänster för vilka det krävs högskoleexamen. Således kan den

som söker en sådan tjänst påvisa goda eller nöjaktiga språkkunskaper i samband med sina högskolestudier, oberoende av på vilket språk personen i fråga har fått sin utbildning. Å andra sidan kan personer som studerat utomlands inte nödvändigtvis påvisa sina språkkunskaper genom sina studier, vilket innebär att de kan bli tvungna att genom en språkexamen påvisa sådana nöjaktiga eller goda språkkunskaper som behövs för en statlig tjänst. Liksom i fråga om språkexamina för statsförvaltningen föreslås att de lägre nivåerna även i fråga om allmänna språkexamina fortfarande ska vara avgiftsbelagda av motsvarande orsaker som gäller i fråga om språkexamina för statsförvaltningen.

Även det intyg över motsvarande språkkunskaper som avses i 14 § i språkkunskapslagen ska fortfarande vara avgiftsbelagt. Ett sådant intyg om utmärkta kunskaper i finska eller i svenska som avses i den paragrafen kan utfärdas till den som enligt godtagbar utredning genom tidigare verksamhet har visat sig ha de språkkunskaper som krävs. I praktiken söks och beviljas sådana intyg i rätt liten utsträckning. Om intyget skulle bli avgiftsfritt, kunde det i viss mån bidra till att bland annat svenskspråkiga och andra personer som fått sin utbildning på svenska skulle söka sig till tjänster inom statsförvaltningen, ifall förfarandet vore ett lättare sätt att påvisa sådana språkkunskaper än genom att avlägga en språkexamen. Det har dock under årens lopp enligt Utbildningsstyrelsen visat sig att möjligheten att utfärda ett intyg om motsvarande språkkunskaper genom en utredning över tidigare verksamhet sig inte fungerar i praktiken, eftersom intyget söks utifrån en skriftlig utredning, och den skriftliga dokumentationen inte räcker till för att påvisa den sökandes muntliga språkkunskaper. Därför har Utbildningsstyrelsen lyft fram alternativet att helt slopa möjligheten att utfärda intyg över motsvarande språkkunskaper i lagen om allmänna språkexamina. Av ovan nämnda skäl utfärdas det i praktiken knappt några sådana intyg, och då återstår alternativet att avlägga språkexamen. Ansökningarna om intyg medför trots allt kostnader för Utbildningsstyrelsen, och att föreskriva om avgiftsfrihet för intyget skulle medföra extra kostnader jämfört med vad som nu föreslås.

I 14 § i språkkunskapslagen föreskrivs det också om jämställande av språkstudier utomlands med språkexamen för statsförvaltningen genom beslut av språkexaminsnämnden. Till denna del bör det noteras att det i regel tas ut en avgift också för t.ex. beslut om erkännande av en utländsk examen. Det är således motiverat att också beslut om jämställande av språkstudier utomlands är avgiftsbelagda.

Ett annat alternativ som framförts är att begränsa avgiftsfriheten till att endast gälla språkexamina för statsförvaltningen, som uttryckligen, och tydligare än allmänna språkexamina, är avsedda för språkkunskaper inom den offentliga förvaltningen. Detta kunde minska risken för en eventuell överbelastning av de allmänna språkexamina och för onödiga anmälningar, vilket beskrivs närmare i avsnitt 4.2.1. I denna proposition föreslås det dock att även de allmänna språkexamina på högsta nivå i finska och svenska ska bli avgiftsfria, eftersom den högsta kunskapsnivån i dem på författningsnivå jämföras med nivån för utmärkta kunskaper i språkexamina för statsförvaltningen.

6 Remissvar

Utkastet till regeringsproposition var på remiss 1.11–15.11.2023. Utlåtanden om utkastet till proposition har begärts av finansministeriet, Utbildningsstyrelsen, Centret för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet och Svenska Finlands folkting.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

12 §. Avgifter. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. i vilket det föreskrivs om ett undantag från avgift för språkexamina. Enligt det föreslagna 2 mom. tas ingen avgift ut för deltagande i språkexamen som gäller utmärkta kunskaper i finska eller svenska och inte heller för nämndens beslut som gäller en sådan examen. Därmed kan man avgiftsfritt delta i språkexamen för statsförvaltningen som visar att examinanden har utmärkta kunskaper i finska eller svenska. Likaså ska t.ex. ett beslut om avslag som gäller en sådan examen vara avgiftsfritt.

I 1 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens avgiftsbelagda prestationer föreskrivs det om storleken på den avgift som tas ut för deltagande i examen. För närvarande tas det ut en deltagaravgift på 227 euro per examen för en examen som avläggs inför examensnämnden. Även för ett beslut om avslag som gäller en examen tas det ut avgift. Även denna förordning bör ändras i samband med lagändringen.

Deltagande i examen som gäller goda och nöjaktiga språkkunskaper och intyg över examen ska enligt förslaget fortfarande vara avgiftsbelagda. Likaså ska ett sådant intyg över motsvarande språkkunskaper som avses i 14 § fortfarande vara avgiftsbelagt.

För närvarande förutsätts de anställda vid de flesta statliga myndigheter med stöd av 6 § i lagen om språkkunskaper ha utmärkta kunskaper i finska och nöjaktiga kunskaper i svenska. Därmed är de som fått sin utbildning på svenska tvungna att påvisa sina språkkunskaper genom ett separat avgiftsbelagt prov när de söker sådana tjänster. Detsamma gäller bland annat personer som har slutfört sina studier utomlands. Däremot kan de som söker sådana tjänster och som har fått sin utbildning på finska genom sina universitetsstudier visa att de har behövliga kunskaper i svenska (nöjaktiga eller goda kunskaper). Förslaget om avgiftsfrihet för språkexamen för statsförvaltningen som gäller utmärkta språkkunskaper kan stödja förutsättningarna för personer som fått sin utbildning utomlands eller på svenska att påvisa att de har de språkkunskaper som behövs, och därmed främja dessa personer att söka anställning vid statliga myndigheter.

Ikraftträdandebestämmelse. Lagrummet innehåller en ikraftträdandebestämmelse och en övergångsbestämmelse. Lagen tillämpas enligt förslaget på språkexamina som ordnas efter lagens ikraftträdande. Enligt övergångsbestämmelsen tillämpas lagen på språkexamina som ordnas efter lagens ikraftträdande också då en person har anmält sig till examen före ikraftträdandet. Med tanke på examensavgiften har det således ingen betydelse om personen anmäler sig till examen före eller efter lagens ikraftträdande.

7.2 Lag om allmänna språkexamina

11 §. Examensavgifter. Enligt gällande 1 mom. tar Utbildningsstyrelsen ut en examensavgift av den som anmält sig till examen. Bestämmelser om examensavgiftens belopp på olika kunskapsnivåer utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som i lagen om grunderna för avgifter till staten föreskrivs om avgifter för offentligt rättsliga prestationer.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. i vilket det föreskrivs om ett undantag från avgift i enlighet med 1 mom. Enligt det föreslagna nya momentet ska examensavgift inte tas ut av den som anmält sig till examen på högsta nivå i finska eller svenska. Avgiftsfriheten begränsas endast till den högsta nivån på examina i finska och svenska, eftersom den högsta

kunskapsnivån 6 i dessa språk jämföras med nivån för utmärkta kunskaper i språkexamina för statsförvaltningen.

Den högsta nivån i allmänna språkexamina omfattar nivåerna 5 och 6. Kunskapsnivå 6 motsvarar utmärkta kunskaper i språkexamen för statsförvaltningen, och därför har också den högsta nivån i allmänna språkexamina beaktats i regeringens budgetproposition och i denna proposition. Kunskapsnivå 5 jämföras inte med utmärkta språkkunskaper i språkexamen för statsförvaltningen, men föreslås omfattas av avgiftsfriheten, eftersom kunskapsnivåerna 5 och 6 båda ligger inom den högsta nivån för examen. De testas med samma testpaket för den högsta nivån, där språkkunskaperna bedöms i olika delprov som antingen är på nivå 5 eller 6. I intyget över examen kan en del av delproven bedömas vara på kunskapsnivå 5 och andra på nivå 6.

I det föreslagna nya 3 mom. föreskrivs det dessutom att avgift inte heller tas ut för begäran om omprövning av bedömningen av ett beslut som gäller en examensprestation i finska eller svenska på den högsta nivån. Omprövningsförfarandet handlar om att en examensprestation bedöms på nytt. Eftersom avsikten är att examen på den högsta nivån i finska och svenska ska bli avgiftsfri, är det motiverat att den som deltar i examen inte heller behöver betala när personen begär omprövning av bedömningen av en examensprestation.

I 2 § i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens avgiftsbelagda prestationer föreskrivs det om storleken på den avgift som tas ut för deltagande i examen och om storleken på den avgift som tas ut för granskning av bedömningen av en examensprestation. För närvarande är examensavgiften för examen på högsta nivå 195 euro och för begäran om omprövning 50 euro. Även den förordningen bör ändras i samband med lagändringen.

Ikraftträdandebestämmelse. Bestämmelsen innehåller en ikraftträdandebestämmelse och en övergångsbestämmelse på motsvarande sätt som den ändring som föreslås i 12 § i språkkunskapslagen. Lagen tillämpas på allmänna språkexamina som ordnas efter lagens ikraftträdande. Enligt övergångsbestämmelsen tillämpas lagen på språkexamina som ordnas efter lagens ikraftträdande också när en person har anmält sig till examen före ikraftträdandet. Det har således med tanke på examensavgiften ingen betydelse om personen anmäler sig till examen före eller efter lagens ikraftträdande.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I 12 i språkkunskapslagen föreskrivs att det för deltagande i språkexamen som språkexaminationsnämnderna anordnar och för nämndernas beslut samt för examina som examinatorerna anordnar tas ut en avgift såsom offentligt betalning enligt lagen om grunderna för avgifter till staten. Enligt paragrafen utfärdas närmare bestämmelser om avgiftens storlek genom förordning av undervisningsministeriet.

Även enligt 11 § 1 mom. i lagen om allmänna språkexamina utfärdas bestämmelser om examensavgiftens belopp på olika kunskapsnivåer genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som i lagen om grunderna för avgifter till staten föreskrivs om avgifter för offentligt prestationer.

I och med de föreslagna ändringarna tas det undantagsvis inte längre ut någon avgift enligt lagen om grunderna för avgifter till staten för språkexamina på högsta nivå inom statsförvaltningen och för examina på högsta nivå i finska och svenska inom allmänna språkexamina. På grund av de föreslagna undantagen ska det inte heller längre föreskrivas om avgifter för dessa språkexamina genom förordning.

Bestämmelser om storleken på avgifterna för språkexamina för statsförvaltningen och för allmänna språkexamina finns för närvarande i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer. Även den förordningen bör ändras i samband med lagändringen. En mer omfattande uppdatering av avgiftsförordningen bereds för närvarande vid Utbildningsstyrelsen, så de föreslagna ändringarna kan beaktas samtidigt, om de träder i kraft den 1 januari 2024, liksom ändringen av avgiftsförordningen.

Den föreslagna ändringen av språkkunskapslagen inverkar på 1 § 1 mom. 10 punkten i avgiftsförordningen, där det föreskrivs om storleken på avgifterna för språkexamina för statsförvaltningen. För närvarande tas det ut en deltagaravgift på 227 euro per examen för en examen som avläggs inför examensnämnden. Även för beslut om avslag som gäller examen tas avgift ut. Däremot inverkar den föreslagna ändringen inte på 1 § 1 mom. 11 punkten i förordningen, där det föreskrivs om avgift för intyg över motsvarande språkkunskaper.

Den ändring som föreslås i lagen om allmänna språkexamina inverkar på 2 § 1 mom. 12 punkten underpunkt c i avgiftsförordningen, där det för närvarande föreskrivs om avgifterna för allmänna språkexamina i fråga om en examen på högsta nivå. För närvarande är avgiften för examen på högsta nivå 195 euro. Examen på högsta nivå i andra språk än finska och svenska ska dock fortfarande vara avgiftsbelagd. Dessutom påverkar den föreslagna ändringen i 2 § 1 mom. 11 punkten, där det föreskrivs om en avgift på 50 euro för begäran om omprövning. Denna punkt hänvisar för närvarande till den paragraf som ändrades i slutet av 2022. Enligt den gällande lagen är det inte längre frågan om en begäran av granskning utan om en begäran om omprövning, och därtill har momentet i lagrummet flyttats så att det ändrade 2 mom. blivit 3 mom.

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. För att man ska kunna avlägga examen avgiftsfritt under 2024 oberoende av anmälningstidpunkt, innehåller båda de föreslagna lagarna en övergångsbestämmelse där tillämpningen av lagen anknyts till språkexamina som ordnats efter lagens ikraftträdande. Enligt övergångsbestämmelsen tillämpas de föreslagna lagarna på språkexamina som ordnats efter lagens ikraftträdande också när en person har anmält sig till examen före ikraftträdandet.

Avgiften betalas för närvarande samtidigt som man anmäler sig till examina. Därför preciseras de övergångstider som Utbildningsstyrelsen och examensanordnarna eventuellt har behov av ännu under remissbehandlingen.

10 Verkställighet och uppföljning

Efter att de föreslagna lagarna har trätt i kraft är det skäl att följa upp att avgiftsfriheten för språkexamina inte leder till en överbelastning av språkexamenssystemen på det sätt som beskrivs i avsnitt 4.2.1. Detta bör följas upp i samarbete med Utbildningsstyrelsen och vid behov bör det bedömas hur en överbelastning kan undvikas.

11 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den. I regeringens budgetproposition för 2024 föreslås det att språkexamen för statsförvalt-

ningen, dvs. det så kallade ”stora språkprovet”, blir avgiftsfritt. Kostnaderna hänförs till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde under moment 29.01.02. Utbildningsstyrelsens omkostnader.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De ändringar som föreslås i denna proposition har betydelse särskilt med tanke på 6 § i grundlagen. Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Denna allmänna jämlikhetsklausul innehåller ett förbud mot godtycke och ett krav på likabehandling i likadana fall. Enligt förbudet mot diskriminering i 2 mom. i paragrafen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Syftet med de föreslagna ändringarna är att öka i synnerhet svenskspråkigas jämlika möjligheter att söka sig till uppgifter inom statsförvaltningen så att de genom en avgiftsfri språkexamen kan påvisa utmärkta kunskaper i finska då det är ett behörighetsvillkor. Propositionen främjar dessutom jämlika förutsättningar att visa sina språkkunskaper och att söka sig till en anställning inom statsförvaltningen för dem som fått sin utbildning utomlands.

Propositionen hänför sig också till bestämmelserna om språkliga rättigheter i 17 § i grundlagen. Enligt 17 § 1 mom. i grundlagen är Finlands nationalspråk finska och svenska. Momentet uttrycker principen om officiell tvåspråkighet i landet och innefattar tanken på nationalspråkens jämlikhet (RP 309/1993 rd, s. 69). Enligt 17 § 2 mom. i grundlagen ska vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. I momentet ingår en grundlagsenlig förpliktelse för det allmänna att tillgodose den finsk och svenskspråkiga befolkningens kulturella och samhälleliga behov på enahanda grunder. Bestämmelsen förutsätter vid sidan av denna formellt jämställda behandling av språken också att den faktiska jämlikheten mellan den finsk- och svenskspråkiga befolkningen tryggas (RP 309/1993 rd s. 69). Genom de föreslagna ändringarna stärks svenskspråkiga personers förutsättningar att söka anställning inom statsförvaltningen, vilket också stärker den faktiska jämlikhet mellan befolkningsgrupperna som förutsätts i 17 § i grundlagen. Genom att främja att svenskspråkiga eller personer som fått sin utbildning på svenska söker anställning inom statsförvaltningen kan man dessutom stärka myndigheternas förutsättningar att tillgodose de språkliga rättigheterna, bland annat genom att tillhandahålla service på båda nationalspråken.

Dessutom anknyter 80 § 1 mom. och 81 § 2 mom. i grundlagen till de föreslagna ändringarna. Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden (se t.ex. GrUU 10/2014 rd, s. 3–4, GrUU 35/2005 rd, s. 3–4, GrUU 46/2002 rd, s. 8, GrUU 40/2002 rd, s. 5–7) betonat att grunderna för individens rättigheter och skyldigheter liksom även andra ärenden som hör till området för lag ska grunda sig på lag och att allmänna rättsregler om sådana frågor inte kan utfärdas genom förordning. Att bestämmelser om grunderna utfärdas på lagnivå är enligt grundlagsutskottet en förutsättning för att lagförslagen ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Enligt 81 § 2 mom. i grundlagen ska bestämmelser om avgifter samt de allmänna grunderna för storleken av avgifter för de statliga myndigheternas tjänsteåtgärder, tjänster och övriga verksamhet utfärdas genom lag. Bestämmelser om de allmänna grunderna för avgifternas storlek hör således enligt grundlagen till området för lag. De allmänna grunderna för avgifternas storlek regleras som allmän lag av lagen om grunderna för avgifter till staten. Även de nuvarande avgifterna för språkexamina har enligt lagen om språkexamina för statsförvaltningen och lagen

om allmänna språkexamina sin grund i lagen om grunderna för avgifter till staten. I propositionen föreslås det att det inte längre ska tas ut någon avgift för språkexamen för statsförvaltningen för utmärkta kunskaper och för den högsta nivån i finska och svenska inom allmänna språkexamina i enlighet med principerna i lagen om grunderna för avgifter till staten, utan att dessa examina ska vara helt avgiftsfria. Bestämmelser om de föreslagna ändringarna ska enligt förslaget utfärdas på lagnivå, eftersom de föreslagna ändringarna innebär undantag från de grunder för bestämmande av avgifter som för närvarande anges i lagen.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) 12 § ett nytt 2 mom. som följer:

12 §

Avgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. tas ingen avgift ut för deltagande i språkexamina för statsförvaltningen som visar utmärkta kunskaper i finska eller svenska, eller för nämndens beslut om en sådan examen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på språkexamina som anordnats efter lagens ikraftträdande också då en person har anmält sig till examen före ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om allmänna språkexamina

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om allmänna språkexamina (964/2004) 11 §, sådan den lyder i lag 1082/2022, ett nytt 3 mom. som följer:

11 §

Examensavgift

Med avvikelse från 1 mom. tas ingen examensavgift ut av den som anmält sig till examen på högsta nivå i finska eller svenska. Avgift tas inte heller ut för begäran om omprövning av ett beslut om bedömning av en sådan examensprestation.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Denna lag tillämpas på språkexamina som anordnats efter lagens ikraftträdande också då en person har anmält sig till examen före ikraftträdandet.

Helsingfors den xx xxxx 20xx

Statsminister

Förnamn Efternamn

...minister Förnamn Efternamn

1.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) 12 § ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lag

Förslag

12 §

12 §

Avgifter

Avgifter

För deltagande i språkexamen som språkex-
amensnämnderna anordnar och för nämnder-
nas beslut samt för examina som examinato-
rerna anordnar tas ut en avgift såsom offentli-
grättslig betalning enligt lagen om grunderna
för avgifter till staten (150/1992). Avgiftens
storlek bestäms närmare genom förordning av
undervisningsministeriet.

För deltagande i språkexamen som språkex-
amensnämnderna anordnar och för nämnder-
nas beslut samt för examina som examinato-
rerna anordnar tas ut en avgift såsom offentli-
grättslig betalning enligt lagen om grunderna
för avgifter till staten (150/1992). Avgiftens
storlek bestäms närmare genom förordning av
undervisningsministeriet.

*Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1
mom. tas ingen avgift ut för deltagande i
språkamina för statsförvaltningen som vi-
sar utmärkta kunskaper i finska eller svenska,
eller för nämndens beslut om en sådan exa-
men.*

Denna lag träder i kraft den 20 . .

*Denna lag tillämpas på språkamina som
anordnats efter lagens ikraftträdande också
då en person har anmält sig till examen före
ikraftträdandet.*

2.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om allmänna språkamina

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 11 § i lagen om allmänna språkexamina (964/2004), sådan den lyder i lag 1082/2022, ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lag

11 §

Examensavgift

Utbildningsstyrelsen tar ut en examensavgift av dem som anmält sig till examen. Bestämmelser om examensavgiftens belopp på olika kunskapsnivåer utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) föreskrivs om avgifter för offentligt rättsliga prestationer.

Examensavgiften återbetalas till den som anmält sig till examen, om personen är förhindrad att delta i examen på grund av sjukdom eller något annat därmed jämförbart särskilt vägande skäl, och personen inte heller kan delta i följande examenstillfälle. Avgiften återbetalas inte om examensanordnaren inte informerats om personens förhinder före examenstillfället. Ansökan om återbetalning ska göras hos Utbildningsstyrelsen inom två veckor från dagen för examenstillfället.

Förslag

11 §

Examensavgift

Utbildningsstyrelsen tar ut en examensavgift av dem som anmält sig till examen. Bestämmelser om examensavgiftens belopp på olika kunskapsnivåer utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) föreskrivs om avgifter för offentligt rättsliga prestationer.

Examensavgiften återbetalas till den som anmält sig till examen, om personen är förhindrad att delta i examen på grund av sjukdom eller något annat därmed jämförbart särskilt vägande skäl, och personen inte heller kan delta i följande examenstillfälle. Avgiften återbetalas inte om examensanordnaren inte informerats om personens förhinder före examenstillfället. Ansökan om återbetalning ska göras hos Utbildningsstyrelsen inom två veckor från dagen för examenstillfället.

Med avvikelse från 1 mom. tas ingen examensavgift ut av den som anmält sig till examen på högsta nivå i finska eller svenska. Avgift tas inte heller ut för begäran om omprövning av ett beslut om bedömning av en sådan examensprestation.

Denna lag träder i kraft den 20 . .

Denna lag tillämpas på språkexamina som anordnats efter lagens ikraftträdande också då en person har anmält sig till examen före ikraftträdandet.